

## Internationaal

|                                              |    |
|----------------------------------------------|----|
| • Mensenrechten centraal                     | 3  |
| • Stemmen van de democratie                  | 5  |
| • Internationaal recht evolueert             | 5  |
| • Investeren in samenwerking                 | 6  |
| • Diplomatie primeert                        | 8  |
| • Internationale handel en investeringen     | 9  |
| • Internationale solidariteit                | 15 |
| • Gewapende conflicten en humanitaire crises | 19 |
| • Enkele specifieke regio's                  | 20 |

De groene visie op buitenlands beleid is een mondiale duurzame vrede die steunt op sociaaleconomische rechtvaardigheid, een economie die rekening houdt met de planetaire limieten en een inclusieve veiligheid. Daarvoor werken we onder andere aan de versterking van het internationaal recht en de mensenrechten via dialoog en multilateralisme, een meer duurzaam en rechtvaardig internationaal productiesysteem en actieve ontwapening.

Om de vrede te handhaven moet Europa haar gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid verder ontwikkelen. Mensenrechten zijn voor Groen prioritair. Wanneer de mensenrechten en het milieu bedreigd worden, moet Europa haar waarden kunnen verdedigen door gebruik te maken van een breed scala aan instrumenten voor buitenlands beleid.

Mensenrechten staan overal ter wereld onder druk. Onze verworvenheden mogen we niet als vanzelfsprekend beschouwen, maar moeten we consistent blijven verdedigen. Het Belgische buitenlandbeleid kan ambitieuzer, met een sterker instrumentarium ter bescherming van de mensenrechten. In het kader van terrorisme en gewapende conflicten zijn we samen verantwoordelijk voor de bescherming van onschuldige burgers overal ter wereld. Groen zal altijd waarschuwen voor escalatie en polarisatie, en pleit daarom steeds voor het benutten van diplomatieke contacten en een vredevolle uitweg uit conflicten.

Er woedt oorlog op Europees grondgebied. Rusland is volledig buiten de grenzen van het internationaal recht getreden en is hierdoor een bedreiging van de internationale rechtsorde. Tegelijkertijd neemt het gewicht van Europa op sommige vlakken af en moeten we ons goed afvragen hoe we omgaan met deze realiteit. Het dwingt ons ertoe om nauwer samen te werken, niet enkel met onze bondgenoten, zonder dat dit ten koste gaat van de navolging van onze normen en waarden. Het Europees vredesproject heeft haar tekortkomingen en uitdagingen, maar de oorlog in Oekraïne toont ook aan dat wij samen solidair kunnen zijn.

Niet enkel ten aanzien van Rusland is dat van belang, maar ook tegenover China, een wereldmacht in volle expansie. Dit zal ongetwijfeld een enorme impact hebben op de wereld van morgen. Het Chinese regime kijkt immers anders naar de wereld, onder meer op economie, ontwikkeling, mensenrechten, democratie en rechtsstaat. Europa moet de fundamenteën van het internationale mensenrechtensysteem actief verdedigen en hierin een consequente houding aannemen ten opzichte van landen zoals China. Tegelijkertijd moeten we blijven zoeken naar manieren van samenwerking om globale uitdagingen, zoals de klimaatcrisis, samen met landen als China aan te pakken.

Onze huidige Belgische en Europese capaciteiten schieten tekort en we zijn genoodzaakt te investeren in een sterk buitenlands- en veiligheidsbeleid om een antwoord te kunnen bieden aan een nieuwe, volatiele multipolaire wereldorde. Voor Groen ligt dit antwoord in open strategische autonomie, waarin we een relevante geopolitieke speler zijn, geen speelbal voor andere grootmachten.

We blijven investeren in Europese samenwerking op het vlak van buitenland- en veiligheidsbeleid. Daarnaast moeten we onze trans-Atlantische verhoudingen evalueren. We kunnen ons niet blijven verschuilen onder de Amerikaanse militaire paraplu. De Verenigde Staten zijn onder het presidentschap van Donald Trump een onvoorspelbare partner gebleken. Bovendien moeten we beseffen dat onze belangen niet altijd gelijklopen. Daarom is het volgens Groen belangrijk om te investeren in meer Europese open strategische autonomie.

We blijven stappen zetten in het nastreven van onze idealen op mondiaal niveau: vrede, rechtvaardigheid, democratie, vrijheid en gelijkheid. Daarvoor moeten we inzetten op een actief federaal en Vlaams vredesbeleid. We kijken niet weg van mensenrechtenschendingen, of dit nu is in autoritaire regimes of elders. We gaan niet mee in wapenwedlopen. We durven ons politiek en economisch gewicht in de schaal te leggen en vredes- en ontwapeningsinitiatieven te ondersteunen en te initiëren. Dit is wat Groen betreft de Europese identiteit die we wereldwijd moeten uitdragen. Op die manier zet Europa zich in de markt, en weten andere landen wat ze aan ons hebben.

In eerste instantie proberen we gewapende conflicten te voorkomen, waarbij we maximaal inzetten op conflictpreventie en vredesopbouw en hiervoor ook de nodige bijkomende budgetten vrijmaken. We kijken naar de grondoorzaken van conflicten, waarin onder andere de klimaatcrisis een steeds grotere rol speelt. De gevolgen van de klimaatcrisis zijn ongelijk verdeeld en dragen bij tot het versterken van de veiligheidscrisis in vaak reeds instabiele regio's. Het aantal conflicten neemt toe, dus moet onze inzet ook versterkt worden.

We zetten dus maximaal in op de bescherming, de bevordering en de verwezenlijking van mensenrechten over de hele wereld. Want mensenrechten zijn universeel, ze gelden voor iedereen, altijd en overal. We doen dat niet alleen maar ook via internationale samenwerking. Belangrijk hierbij is om ook binnen België en de EU een sterk mensenrechtenbeleid te voeren, bijvoorbeeld op het vlak van asiel en migratie en de situatie in de gevangenissen, om een geloofwaardige te zijn op het wereldtoneel.

## Mensenrechten centraal

Mensenrechten zijn universeel en ondeelbaar, maar geen vanzelfsprekendheid. België moet vooraan de barricade staan voor het beschermen van deze rechten, waar ook ter wereld, inclusief binnen Europa. Europese lidstaten moeten transparanter zijn en meer verantwoording afleggen over de mensenrechtensituatie in hun land. Dit moet centraal staan in de intra-Europese samenwerking. Het maatschappelijk middenveld speelt hier een belangrijke rol als democratische waakhond en moet daarom beschermd worden en genoeg ruimte krijgen.

In Europa zien we bijvoorbeeld dat in Polen en Hongarije seksuele en reproductieve rechten worden ondermijnd - het recht op abortus staat er zwaar onder druk. België moet zich actief verzetten tegen dergelijke ontwikkelingen. Eén van de zaken waar Groen actief voor pleit is het opnemen van het recht op veilige en legale abortus in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie. Daarnaast zien we ook negatieve tendensen in verschillende lidstaten waarin de principes van de rechtsstaat, zoals de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de mediavrijheid. De inzet van onder andere de artikel 7-procedure, het preventie- en sanctiemechanisme om ervoor te zorgen dat alle lidstaten de gemeenschappelijke waarden van de EU eerbiedigen, blijft een belangrijk instrument. Groen pleit voor een versterking van deze procedure.

België en Europa hanteren een mensenrechtenbenadering voor haar buitenland- en veiligheidsbeleid. We zetten ons actief in voor de naleving van internationaal recht. Groen wilt dat België optreedt tegen individuen, landen, bedrijven en organisaties die zich schuldig maken aan mensenrechtenschendingen. Wegkijken is geen optie. Daarvoor kunnen we verschillende instrumenten inzetten, zoals strafrecht, individuele sancties (onder meer via het EU Global Human Rights Sanctions Regime), visamaatregelen en andere diplomatieke maatregelen. We moeten hierbij altijd trachten negatieve gevolgen voor de lokale bevolking te voorkomen.

Er zijn verschillende manieren om ons buitenlandbeleid te versterken en, zodoende een actief, effectief en zichtbaar mensenrechtenbeleid uit te dragen. Ten eerste is het cruciaal dat België haar internationale verplichtingen naleeft door consequent belangrijke internationale verdragen te ondertekenen, ratificeren en uit te voeren. Daarbij kan de ratificatie van het Optioneel Protocol bij het VN Verdrag tegen Foltering en Andere Wrede, Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing niet uitblijven. Het internationaal recht is de weg om mensenrechten te beschermen en toezicht te versterken. Daarbij komt ook dat we een antwoord moeten bieden op alle aanbevelingen geformuleerd in de 'Universal Periodic Review 2021' van de VN Mensenrechtenraad.

Een andere manier om de mensenrechtenbenadering actief toe te passen in ons buitenlandbeleid is door middel van een sterke zorgplichtwetgeving. We leven in een geglobaliseerde markt, waardoor we samen verantwoordelijk zijn voor het naleven en afdwingen sociale- en milieunormen. Mensenrechten stoppen niet aan de landsgrenzen en moeten daarom ook doorheen heel de ketens van producten en diensten worden nageleefd.

Het is onaanvaardbaar om producten uit dwangarbeid of illegale nederzettingen vrij op onze markt te laten circuleren. Daarom pleit Groen voor een sterke nationale en Europese zorgplichtwetgeving. Ook op VN-niveau moet het kader rond bedrijven en mensenrechten versterkt worden. We kijken er nauw op toe dat deze kaders ook gelden voor financiële instellingen, en dat er verscherpte zorgplichtregels (“enhanced human rights due diligence”) gelden voor bedrijven en financiële instellingen actief in conflictgebieden.

We moeten investeren in diplomatie om het grote aantal crises in de wereld het hoofd te bieden. Onder andere door het versterken van het diplomatiek korps. Belgische diplomaten moeten consequent aanwezig proberen te zijn op rechtszaken gevoerd tegen mensenrechtenverdedigers in derde landen, in samenwerking met de vertegenwoordiging van de EU en ambassades en consulaten van EU lidstaten. Daarvoor moet specifieke capaciteit voor worden voorzien. Oog voor slachtoffers en hun familie is cruciaal in een buitenlands beleid dat gestoeld is op mensenrechten.

Gendergelijkheid en seksuele en reproductieve gezondheid en rechten moeten telkens gelden als één van de leidraden in het Belgisch buitenlandbeleid. De regering moet erover waken dat op Belgisch, Europees en internationaal niveau geïnvesteerd wordt in de bevordering van deze rechten voor alle individuen. Dit kan onder andere door financiering en technische bijstand te verlenen aan seksuele voorlichting, de toegang tot betaalbare anticonceptie te verbeteren en te pleiten voor veilige en legale abortusdiensten.

In navolging van onder andere onze buurlanden pleiten wij voor een feministisch buitenlands beleid. Een gelijke vertegenwoordiging van vrouwen in internationale politieke organen en een gelijkwaardige stoel aan de tafel van diplomatieke onderhandelingen is hiervoor essentieel. Vrouwen en gemarginaliseerde groepen worden vaak disproportioneel harder worden getroffen in gewapende conflicten en andere crises. Vrouwen moeten consequent betrokken worden als actor bij vredesonderhandelingen, klimaatonderhandelingen en andere belangrijke diplomatieke initiatieven. Zonder een stem van vrouwen is duurzame vrede onmogelijk.

Er is sprake van steeds meer geweld tegen kinderen in gewapende conflicten. Dit is een zeer verontrustende evolutie. Kinderen mogen nooit het slachtoffer worden van oorlog. Daarom moet België zich actief blijven inzetten voor de bescherming van kinderen in gewapende conflicten.

## Stemmen van de democratie

Een sterk maatschappelijk middenveld is van vitaal belang voor de bescherming van mensenrechten en de bevordering van democratie. We maken ons grote zorgen over de 'shrinking space' voor maatschappelijke organisaties en vormen van repressie binnen en buiten de Europese Unie. Daarom pleit Groen voor een versterking van het middenveld op nationaal en Europees niveau, en in ons buitenlandbeleid.

De verdediging van een inclusieve en participatieve samenleving moet prioritair zijn voor het Belgisch buitenlands beleid. Dit vereist politieke en financiële steun aan democratische middenveldorganisaties, zoals inheemse bewegingen in het kader van de strijd tegen klimaatverandering. We maken van de civiele ruimte een strategische prioriteit in de Belgische diplomatie, waarbij we inzetten op een beleid van overschrijdende aanpak en internationale samenwerking.

Eén van de initiatieven die de Vivaldiregering genomen heeft is de oprichting van het Civic Space Initiative om mensenrechten en democratie te ondersteunen in Belgische Partnerlanden. België moet verder investeren in het Civic Space Initiative. De uitwerking van het fonds moet ambitieus zijn en lokale middenveldactoren erkennen als essentiële partners.

Mensenrechtenverdedigers verdienen meer bescherming. Eén van de maatregelen die we kunnen nemen is ons aansluiten bij het Shelter City Initiative. Dit project is uitgegroeid tot een wereldwijde beweging van steden en organisaties die mensenrechtenverdedigers een veilige en inspirerende verblijfplaats bieden.

De vrijheid van meningsuiting wordt wereldwijd bedreigd. Journalisten spelen een uiterst belangrijke rol als onafhankelijke bron van informatie en democratische waakhond. Echter, in veel landen is journalistiek een gevaarlijk beroep. De kans op arrestatie in landen zoals Jemen, Burundi en Rusland neemt enkel toe, maar ook binnen de Europese Unie staat de vrijheid van meningsuiting onder druk. België dient zich sterker in te zetten voor de internationale bescherming van journalisten. Vrijheid van meningsuiting moet hoog op de agenda staan in verschillende internationale organisaties. België moet zich bovendien aansluiten bij de Freedom Online Coalition (FOC), een coalitie van dertig landen op vijf continenten die samenwerken om mensenrechten op het internet te bevorderen. Tegelijk moeten we ook optreden tegen buitenlandse actoren die op grote schaal via sociale media fake news instrumentaliseren om onze bevolking en democratie te verzwakken.

## Internationaal recht evolueert

Straffeloosheid houdt mensenrechtenschendingen in stand. Daarom moeten we proactief en consequent inzetten op internationale, regionale en nationale rechtsmechanismes. Het internationaal recht is ons kompas in internationaal handelen, en in contexten van militaire conflicten wijzen we consequent op de verplichtingen onder het internationaal humanitair recht. Het Internationaal Strafhof en VN-onderzoekscommissies dienen onafhankelijk en

neutraal hun werk te kunnen blijven uitvoeren. België moet hiertoe de nodige extra politieke, financiële en technische steun voorzien.

De Europese Unie ijvert actief voor de wereldwijde afschaffing van de doodstraf. België moet hier een sterke rol in blijven spelen door, zowel in bilateraal als multilateraal, consequent te blijven pleiten voor de afschaffing van de doodstraf en een einde aan executies te maken.

Het internationaal recht moet mee evolueren met onze nieuwe uitdagingen. Nu krijgen bedrijven, organisaties en landen nog te vaak vrij spel als het gaat over milieu- en sociale normen. Een voorbeeld hiervan is ecocide, het opzettelijk en permanent vernietigen van leefmilieu. Op initiatief van Groen heeft België ecocide erkent in het Strafwetboek en op multilateraal niveau gepleit voor internationale regelgeving. België moet verder het initiatief nemen om met een aantal bereidwillige staten een nieuw internationaal verdrag op te stellen dat ecocide erkent als internationaal misdrijf. Dit kan een tussenstap zijn om vervolgens te pleiten ecocide op te nemen in het Statuut van Rome bij het Internationaal Strafhof. Zo kan deze misdaad vervolgd worden en werkt het als afschrikkend effect voor bedrijven. De straffeloosheid van het grootschalig vernietigen van ons leefmilieu moet stoppen.

## Investeren in samenwerking

De mondiale uitdagingen van vandaag kunnen we niet alleen aan. Tegelijkertijd staat het systeem van multilateralisme onder druk. Daarom moeten we hierin investeren, in tegenstelling tot een meer protectionistische en nationalistische reflex. Groen gelooft in internationale samenwerking, vanuit gelijkwaardigheid en met respect voor opkomende landen. Daarom pleit Groen voor een versterking van de Federale Overheidsdienst Buitenlandse Zaken. In het verleden is er bespaard geweest, maar voor ons is dat geen optie. Binnen België moet de samenwerking tussen de verschillende diensten en niveaus, waaronder het Vlaamse Gewest, versterkt worden.

België werkt in multilateraal verband samen in verschillende internationale organisaties, waaronder de Europese Unie (EU), de Raad van Europa, de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), de Verenigde Naties (VN) en de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO). Al deze samenwerkingsverbanden bieden potentieel voor de bescherming van democratische waarden in de wereld. Tegelijkertijd vereisen elk van deze organisaties volgens ons een hervorming of versterking.

Samenwerking binnen de Europese Unie over buitenlands beleid is een goede zaak, maar de unanimiteitsregel leidt niet altijd tot meer effectiviteit, of tot een inhoudelijk, ethisch sterker resultaat. Het is belangrijk om hierin een goede balans te vinden. Er is nood aan een eensgezinde Europese positie op buitenlands beleid, zonder dat dit mag leiden tot het verlagen van onze lat op vlak van mensenrechten.

Autoritaire staten proberen de Europese Unie actief te verdelen. De Europese Unie moet de strijd tegen desinformatiecampagnes verder opvoeren, binnen én buiten de EU. Daarom is

coördinatie van het buitenlands beleid belangrijk. Het buitenland- en veiligheidsbeleid van de Europese Unie moet strategisch, toekomstgericht en alomvattend zijn en snel kunnen reageren. Om dit te bereiken moet de Europese Dienst voor extern optreden worden hervormd en versterkt. Ook pleiten we ervoor om het vetorecht van lidstaten in het Europees buitenlandbeleid af te schaffen. Tegelijkertijd willen we de positie van nationale parlementen en het Europees parlement in de democratische besluitvorming versterken.

Eén van de mechanismes die de EU kan gebruiken is het Europese mensenrechtensanctieregime (“EU Global Human Rights Sanctions Regime”). Wij steunen een proactieve inzet van deze Europese Magnitsky wetgeving. Door dit sanctieregime moeten Europese lidstaten in staat zijn individuele mensenrechtenschenders wereldwijd harder aan te pakken. Dit is een belangrijk instrument in de strijd tegen straffeloosheid.

De werking van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) dient opgewaardeerd te worden. De internationale klimaatcrisis moet bovendien consequenter opgenomen worden in het werk van de organisatie, aangezien de klimaatcrisis ook een veiligheids crisis is.

We pleiten actief voor een consequente en gegarandeerde financiering van de Verenigde Naties (VN), ook bij onze bondgenoten. Daardoor kan de VN de opdrachten die haar zijn toegekend naar behoren uitvoeren, en is ze in staat om op beslissende momenten te weerstaan aan politieke druk. Een slagvaardige VN is essentieel om tot een rechtvaardige en vreedzame wereldorde te komen. De VN is het centrale forum om internationaal recht te ontwikkelen, conflicten te voorkomen en te herstellen. We versterken de VN en het dialoog met regionale organisaties. De VN moet aangepast worden aan de realiteit van de 21e eeuw, onder andere door een eerlijke vertegenwoordiging van de regio's in de Veiligheidsraad. Het vetorecht moet op termijn worden afgeschaft. Op korte termijn pleiten we voor een verantwoordingsplicht bij veto bij ernstige misdrijven tegen de menselijkheid. De Algemene Vergadering moet qua statuut in meer gevallen een grotere rol krijgen binnen het VN besluitvormingsproces.

Daarnaast versterken we de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), zowel politiek als financieel. Het risico op wereldwijde pandemieën neemt enkel toe. De WHO zal een belangrijke rol spelen in pandemiepreventie, -paraatheid en -respons, waarbij voldoende middelen en een sterk mandaat essentiële voorwaarden zijn.

Groen ijvert voor een grotere aanwezigheid van vrouwen binnen besluitvormingsorganen van alle multilaterale samenwerkingsverbanden. Daarnaast is een actieve betrokkenheid van vrouwen bij vredesonderhandelingen en -akkoorden een essentiële voorwaarde voor duurzame vrede.

Vredesoperaties onder leiding van de VN zijn een kerninstrument van collectieve vredeshandhaving. Daarom moeten ze versterkt worden, met name door een groter Europese deelname aan blauwhelmoperaties. Tegelijkertijd moet de interne controle verbeterd worden, zodat de kans op misstanden zo klein mogelijk wordt.

Militaire operaties zijn enkel mogelijk met een VN-mandaat, in het kader van zelfverdediging of op vraag van het betrokken land. Bij de laatst genoemde optie moeten we altijd de risicofactoren en context grondig in overweging nemen, zoals de steun van de lokale bevolking en het uitzicht op een politieke oplossing. Daarnaast moeten we meer inzetten op wederopbouw, in nauwe samenwerking met de civiele ruimte.

Groen hecht waarde aan samenwerking op het vlak van veiligheid en defensie. De Russische invasie in Oekraïne dwingt ons ertoe om te herdenken welke middelen nodig zijn om onze vrede en veiligheid te waarborgen. Hiervoor is het belangrijk om te blijven investeren in ons partnerschap in het kader van de NAVO. Tegelijkertijd kijken we met een kritische blik naar de organisatie. De NAVO moet democratischer georganiseerd worden, transparant waar mogelijk en met een meer evenwichtige politieke leiding. De NAVO dient geen mondiaal uitdijende beleidsrol te spelen. Hiervoor zijn hervormingen en een het verder uitwerken van de Europese defensiecapaciteiten moet de stem van Europa binnen de NAVO versterken.

De uitdagingen in het kader van de klimaatcrisis zijn immens. Groen pleit voor een actieve deelname aan de relevante multilaterale fora, zoals het UNFCCC, om klimaatverandering aan te pakken.

## **Diplomatie primeert**

Diplomatie en dialoog zijn noodzakelijk voor internationale vrede, veiligheid en rechtvaardigheid. Samenwerking tussen landen is essentieel om de grote uitdagingen van onze tijd aan te pakken, om gewapende conflicten te voorkomen of op te lossen. Groen pleit voor een constante versterking van onze diplomatieke capaciteiten, waarbij economische diplomatie niet mag primeren op onze andere doelstellingen.

We mogen hierin ambitieus zijn, we hoeven ons niet te beperken tot instrumenten in het kader van soft diplomacy. België moet een innovatieve, leidende en proactieve rol spelen in diplomatie. Als verdragsonderhandelingen in klassieke fora op blokkades botsen, kan België bilateraal of met een groep gelijkgezinde staten initiatieven opstarten. Een voorbeeld hiervan is de strijd voor een internationaal verbodsverdrag op volledig autonome wapensystemen ("killer robots"). De discussies vinden binnen de VN-Conventie over Bepaalde Conventionele Wapens lopen tegen een muur. België moet een voortrekkersrol spelen in dergelijke ontwapeningsinitiatieven.

Op Europees niveau blijven we pleiten voor de versterking van diplomatieke relaties met regionale organisaties zoals de Afrikaanse Unie (AU) en de Associatie van Zuidoost-Aziatische Staten (ASEAN).

Informele samenwerkingsverbanden kunnen een belangrijke rol spelen in het versterken van internationale vrede en rechtvaardigheid. De G20 is bijvoorbeeld een cruciale speler in de internationale economische samenwerking. De G20 en andere samenwerkingsverbanden moeten echter transparanter, inclusiever en duurzamer georganiseerd worden. Op lange

termijn moeten beraadslagingen worden overgedragen aan de organen van de Verenigde Naties.

België mag niet meegaan in de verschillende escalerende mondiale wapenwedlopen. Daarvoor moeten we maximaal inzetten op een actieve en ambitieuze vredesdiplomatie, zowel vanuit federaal als gewestelijk niveau. Om dit te bewerkstelligen dienen we ons diplomatiek netwerk verder uit te bouwen, meer specifiek onze Belgische vertegenwoordiging in multilaterale instanties, waaronder de EU, de VN en de OVSE.

Eén van de acties die België moet ondernemen in het kader van een proactieve vredesdiplomatie is het ondertekenen van het VN-Verdrag voor het Verbod op Kernwapens (TPNW). In afwachting daarvan dient België deel te nemen als officiële waarnemer aan de bijeenkomsten van dit verdrag, en andere NAVO-lidstaten aansporen dit ook te doen.

We versterken onszelf op economisch vlak. Hierbij streven we naar strategische onafhankelijkheid op cruciale gebieden, zoals energie en communicatie. Mega-spelers zoals Facebook en Google krijgen geen vrij spel, maar moeten zich houden aan Europese standaarden. Een andere belangrijke pijler hierin is het handelsbeleid, waarbij we streven naar eerlijke handelsverdragen met oog op sociale- en milieunormen.

De Europese Unie, en België in het bijzonder, spelen een actieve rol in de klimaatdiplomatie, zoals vooropgesteld in de Europese Green Deal, om de rechtvaardige

## **Internationale handel en investeringen**

### **DE ALGEMENE CONTEXT VAN HANDELS- EN INVESTERINGSBELEID**

Het overkoepelende doel van een groen handelsbeleid is het voorzien in een maximaal menselijk welzijn met minimaal gebruik van energie en verspilling van grondstoffen. Eerlijke handel kan en moet ook bijdragen aan een versterking van onze relaties met onze internationale partners in ons streven voor democratie en vrijheid en naar internationale bondgenootschappen.

Handel is voor ons immers een middel en geen doel op zich. Succesvol handelsbeleid wordt voor ons afgemeten aan de balans van positieve en negatieve effecten van deze handelsstromen op economisch, democratisch, sociaal, klimaat- en milieu-vlak. De Europese Unie is nog altijd een economische reus en bron van globale normen, die door een duidelijke koers een grote positieve impact kan hebben op de rest van de wereld.

Voor ons staat het principe van handelssubsidiariteit mee voorop, dat stelt dat de afstand tussen productie en verbruik en de voetafdruk van producten zo klein als redelijk mogelijk moet zijn. De geschikte afstand die producten volgens die principes kunnen afleggen is natuurlijk afhankelijk van de complexiteit van het product, de materialen en vaardigheden die nodig zijn voor de productie ervan, en de grootte van de beoogde markt.

## **INTERNATIONALE SOLIDARITEIT EN STRATEGISCHE AUTONOMIE**

Het handelsbeleid van de EU, België en de gewesten moet sterk georiënteerd zijn op het promoten van de ontwikkelingskansen van landen in het Globale Zuiden. Tegelijkertijd is het Europese concept van open strategische autonomie van essentieel belang: door een aantal centrale industrieën in de EU zelf te versterken, moeten we voorkomen dat we te sterk afhankelijk zijn van één of enkele leveranciers, kunnen we waardevolle jobs creëren, verduurzaming in de hand werken, leverantieketens verkorten en een echte groene en sociale transitie realiseren.

Dit mag echter geen vorm van verdoken protectionisme zijn ten koste van landen in het Globale Zuiden en moet gepaard gaan met strategische akkoorden met gelijkgezinde partners. Er is nood aan een eerlijk handelsbeleid met de landen van het Globale Zuiden dat regionale waardecreatie, regionale handel en integratie bevordert en hen voldoende ruimte laat om hun markten te beschermen.

Om legitieme belangen te beschermen en gelijke concurrentievoorwaarden voor alle marktdeelnemers af te dwingen, moet de EU kant reageren wanneer derde landen zich oneerlijk gedragen op de interne markt van de EU. Daartoe is een actief Europees handelsbeleid noodzakelijk via actief gebruik en verdere ontwikkeling van antidumping- en antisubsidie-instrumenten, ook op vlak van ecologische en sociale normen. (Denk hierbij bijvoorbeeld aan de koolstofgrensheffing - CBAM.)

## **EEN HANDELSBELEID DAT TEN DIENSTE STAAT VAN DE MENS EN EEN LEEFBARE PLANEET**

Grondstoffen en het aanpassend vermogen van ecosystemen zijn eindig. De mondialisering jaagt echter nog steeds een economisch model aan dat veel meer grondstoffen gebruikt dan de planeet kan verstrekken. Tegelijkertijd bieden het Akkoord van Parijs, het Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen van de VN (Agenda 2030) internationaal afgesproken ijkpunten waartegen de vooruitgang naar toekomstbestendige ontwikkeling kan worden afgemeten.

Handel is niet enkel de uitwisseling van een product, maar houdt ook altijd een soort uitwisseling van land, grondstoffen, energie, water, milieuruimte en biodiversiteit in. De kernregio's van de geïndustrialiseerde wereld zijn netto-importeurs van de natuur en het leefmilieu van andere regio's. Voorbeelden hiervan zijn de massale ontbossing die de basis vormt van bepaalde importproducten zoals palmolie of veevoeder.

De EU moet de tekortkomingen van handelsovereenkomsten aanpakken door de ambitie van de hoofdstukken over handel en duurzaamheid op te voeren en ervoor te zorgen dat duurzaamheid doorheen alle relevante hoofdstukken wordt gestroomlijnd en effectief kan worden afgedwongen. Het Akkoord van Parijs en de

juridisch bindende verplichtingen ervan moeten een essentieel onderdeel worden van handelsakkoorden en politieke kaderovereenkomsten, met inbegrip van de akkoorden waarover momenteel nog wordt onderhandeld en de reeds gesloten overeenkomsten. Via gebruik van herzieningsclausules in bestaande overeenkomsten, moet de EU haar verbeterde beleid rond duurzaamheid en handel ook in deze bestaande akkoorden intrede doen vinden.

In het licht van de mogelijke negatieve gevolgen van handels- en investeringsakkoorden voor de naleving van de internationale akkoorden, moet de EU een hiërarchieclausule invoeren waarin telkens uitdrukkelijk wordt bepaald dat de handels- of investeringsovereenkomst onderworpen is aan de verplichtingen uit hoofde van de wereldwijde bindende klimaat- en milieuverdragen. De mogelijkheid tot handelssancties voor schending van deze essentiële duurzaamheidsverbintenissen horen eveneens thuis in handels- en investeringsakkoorden.

De tijd is gekomen om alle producten die gemaakt zijn door kinderarbeid, dwangarbeid, in giftige of gevaarlijke werkomstandigheden, of waarvan de productie zware vervuiling van de leefomgeving tot gevolg heeft, van de Europese markt te weren. Gesloten materiaalkringlopen en kortere toeleveringsketens leiden tot minder afhankelijkheid van het invoeren van grondstoffen en het uitvoeren van afval, en dragen zo bij aan de veerkracht van de toeleveringsketen van de EU. Het is daarom cruciaal dat we ervoor zorgen dat handels- en investeringsovereenkomsten niet in strijd zijn met het beleid rond circulaire economie. De doelstelling van maatregelen behoort altijd de verbetering van het globale menselijke welzijn te zijn, niet de afscherming van de Europese markt.

## **VERANKERING VAN MENSENRECHTEN EN SOCIALE RECHTEN**

Het handelsbeleid van de EU moet gebaseerd zijn op volledige eerbiediging van de mensenrechten, inclusief de sociale rechten. Daarom moet de ratificatie en tenuitvoerlegging van de fundamentele arbeidsnormen van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) worden beschouwd als een minimale vereiste voor een handelsovereenkomst. Het engagement tot ratificatie en implementatie van de 8 fundamentele IAO-conventies moet een voorwaarde zijn voordat een akkoord kan worden ondertekend. Andere normen, zeker de zogenaamde "prioritaire", moeten dit minimum kunnen aanvullen naargelang de specifieke situatie in het partnerland.

Constructieve samenwerking op basis van wederzijds engagement en overtuiging van het belang van de onderschreven normen is een belangrijk eerste stap. Een belangrijke evolutie van de laatste jaren is echter de erkenning door de Europese Commissie van de mogelijkheid tot handelssancties als laatste redmiddel bij schending van essentiële duurzaamheidsverbintenissen, onder meer voor de fundamentele arbeidsnormen van de IAO. Om dit mechanisme goed te doen werken, is een doeltreffend klachtenmechanisme essentieel.

Het volledige potentieel van mensenrechtenclausules in vrijhandelsovereenkomsten is tot nu toe niet benut, en daarom moet de EU de handhaving ervan versterken. Er moet een concreet perspectief zijn voor het gebruik van die clausules om te zorgen voor een geloofwaardige hefboomwerking. Het onlangs opgerichte centrale toegangspunt (SEP) moet ook gevallen van mensenrechtenschendingen bestrijken en aanpakken.

Wederkerigheid is hierbij belangrijk: wat de EU op dit vlak van andere landen vraagt, moet ze zelf intern tot in de puntjes realiseren.

## **HANDEL IN DIENSTEN EN TECHNOLOGIE**

Bepaalde diensten hebben een essentiële rol in een democratische samenleving en voor de maatschappelijke solidariteit. Daarom is het essentieel dat openbare diensten (en particuliere zorgverlening met een vergelijkbare functie niet worden beschouwd als verhandelbare diensten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan diensten als watervoorziening, ziekenzorg, ouderenzorg, energiedistributie, etc.

Het specifieke handelsbeleid inzake digitale handel, intellectuele-eigendomsrechten, gegevensbescherming en netneutraliteit moet de democratische beginselen belichamen en hooghouden, alsook een sterk engagement om de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling te verwezenlijken.

De internationale afspraken rond productnormen spelen een essentiële rol in het externe handelsbeleid van de EU. De EU moet streven naar strategische coördinatie met gelijkgestemde partners en investeren in kennisopbouw rond standaardisering. Transparantie en fundamentele waarden als benchmarks voor deze normen zijn essentieel.

De regels van de EU inzake de algemene verordening gegevensbescherming (GDPR) moeten nog meer dan nu het geval is als wereldwijde norm voor de bescherming van persoonsgegevens en als vereiste voor internationale gegevensoverdracht gelden. De EU en haar handelspartners moeten daarom een hoog niveau van bescherming van persoonsgegevens waarborgen en de EU-bepalingen inzake de bescherming van persoonsgegevens in hun handelsovereenkomsten opnemen.

## **DEMOCRATIE EN RECHTSTAAT CENTRAAL**

Groen wijst de handhaving van vrijhandelsakkoorden en investeringsakkoorden door niet-transparante en private arbitragemechanismen af. Deze ad-hoc tribunalen omzeilen immers de nationale rechtbanken, zijn enkel toegankelijk voor grote ondernemingen en worden niet bevolkt door onafhankelijke rechters maar door gespecialiseerde advocaten, waardoor er een reëel risico is op belangenconflicten. Handels- en investeringsakkoorden mogen het beleid dat het algemeen belang dient, niet bedreigen en mogen niet sterker doorwegen dan internationaalrechtelijke verplichten op vlak van klimaat, milieu, sociale rechten en mensenrechten.

Handelsovereenkomsten moeten niet alleen rechten voor bedrijven regelen, maar ook hun verplichtingen. Daarom moeten België en de Europese Unie de werkzaamheden

rond een Multilateraal Investeringshof bij de Verenigde Naties versnellen en garanderen dat bij geschillen niet alleen met de inhoud van die handels- en investeringsverdragen rekening gehouden wordt, maar ook met andere bindende internationale verdragen op vlak van klimaat, milieu, sociale rechten en mensenrechten. Dit Hof moet voldoen aan de hoogste eisen van onafhankelijke rechtspraak en beroepskwalificaties van rechters. Van een dergelijk “Multilateraal Investeringshof” kan voor ons alleen maar sprake zijn onder strikte voorwaarden: de voorafgaande aanneming van een bindend VN-Verdrag over Bedrijven en Mensenrechten, afdwingbare bepalingen over duurzaamheid en mensenrechten in EU-handelsakkoorden en een grondige herziening van de arbitrageclausules en -akkoorden die in het verleden zijn aangenomen. Belangrijker nog zijn gerichte initiatieven om via internationale samenwerking de lokale rechterlijke macht te versterken indien dit nodig wordt geacht voor de afdwingbaarheid van een handels-of investeringsakkoord, zodat ze voor iedereen op dezelfde wijze toegankelijk is.

Het maatschappelijk middenveld moet beter worden geïnformeerd, betrokken en gehoord bij het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van handels- en investeringsverdragen. Dit geldt ook voor het middenveld in de partnerlanden, die beter ondersteund moeten worden en die via zogenaamde Domestic Advisory Group (DAG's) een belangrijke rol behoren te hebben in de implementatie en monitoring van handels- en investeringsverdragen.

Het Europees Parlement behoort evenveel inspraak te hebben als de Raad bij het opstellen en opvolgen van het mandaat van de Europese Commissie om over verdragen te onderhandelen, zodat het Parlement niet simpelweg voor een "te nemen of te laten"-keuze wordt gesteld.

## **TOEKOMST WTO EN MULTILATERAAL HANDELSSYSTEEM**

Bij het handelsbeleid gaat het erom de mondialisering vorm te geven. Daarom moet de EU optreden om vooruitgang te boeken op multilateraal vlak. Een versnippering van de handelsbetrekkingen bemoeilijkt de internationale samenwerking. Een duurzame en billijke hervorming van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) moet bijdragen tot een echt mondiaal partnerschap. De EU moet in de eerste plaats samenwerken met internationale partners om de WTO, met inbegrip van haar beroepsinstantie, in ere te herstellen. De besluitvormingsprocessen en de organisatiestructuur van de WTO moeten echter fundamenteel worden gewijzigd. De WTO-regels moeten worden aangepast aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen en de samenhang met milieu-, klimaat-, mensen- en arbeidsrechtenverdragen moet worden verbeterd. Nieuwe impulsen voor de hervorming van de WTO moeten ook betrekking hebben op kwesties die door landen uit het Globale Zuiden worden aangekaart

## **ZORGPLICHT EN CONTROLE OP WAARDEKETENS**

Veel te vaak kopen we als burgers dingen waarvan de productie gebaseerd is op overexploitatie van mens en natuur, terwijl we dat helemaal niet willen. Om ervoor te zorgen dat bedrijven zich in de toekomst aan milieu- en sociale normen, mensenrechten en klimaat- en soortenbescherming houden doorheen de hele internationale waardeketen, is een bindende en effectieve wet op zorg in de toeleveringsketen (due diligence) nodig, en dit zowel op nationaal en Europees niveau. De kern van een dergelijke regeling is de wettelijke aansprakelijkheid, op basis waarvan bedrijven in geval van schade aansprakelijk kunnen worden gesteld. Ook op internationaal niveau pleiten we voor de totstandkoming van een Bindend VN-Verdrag over Bedrijven en Mensenrechten, en voor een helder en ambitieus Europees onderhandelingsmandaat in dit proces, waarbij voldoende ruimte wordt voorzien voor inspraak vanuit het middenveld.

## **WAT WE ZELF DOEN DOEN WE BETER? HET BELGISCHE, VLAAMSE EN BRUSSELS HANDELS- EN INVESTERINGSBELEID**

Wat betreft de bilaterale investeringsakkoorden (BIT's) die België en haar verschillende gewesten afsluiten in het kader van de zogenaamde Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU), moet er prioritair worden ingezet op het updaten van de bestaande akkoorden. De focus moet hierbij onder meer liggen op het uitsluiten van bescherming van investeringen in fossiele brandstoffen, een verregaande herziening van de weinig doorzichtige bestaande arbitragemechanismen en een algehele modernisering in lijn met de ontwikkelingen op het niveau van de Europese Unie. Voor elk nieuw verdrag dat zou worden onderhandeld, kan pas een mandaat gegeven worden indien aangetoond kan worden dat er op economisch, sociaal en milieuvlak positieve effecten te verwachten zijn.

België moet ook onverwijld uit het verouderde Energiehandvestverdrag (ECT), waardoor onder meer investeringen in fossiele energie door niet-transparante arbitragemechanismen op disproportionele wijze worden beschermd.

De Belgische parlementen moeten regelmatig een debat voeren over het internationale investerings- en handelsbeleid, met vertegenwoordigers van bedrijven, het maatschappelijk middenveld en de academische wereld, waardoor ze ook kunnen anticiperen op de komende akkoorden en met concrete aanbevelingen meer pro-actief kunnen wegen op de onderhandelingsmandaten op Europees niveau.

Het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (Flanders Investment and Trade - FIT) en hub.brussels moeten in hun beleid rond investeringen in het buitenland maximaal rekening houden met de impact van die investeringen op de lokale mensenrechtensituatie. We pleiten waar mogelijk voor een intensieve samenwerking tussen FIT, het Waalse AWEX, het Brusselse hub.brussels en Buitenlandse Zaken. Dit zowel om (vier-)dubbelwerk te voorkomen, als om te garanderen dat beleidsdoelstellingen die zich op de verschillende niveaus bevinden (inzake

investerings, geopolitiek,, ontwikkelingssamenwerking, realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen, etc.) op elkaar afgestemd zijn.

De geopolitieke evoluties sinds het begin van deze eeuw hebben geleid tot groeiende ongerustheid over de risico's die bepaalde buitenlandse directe investeringen met zich mee kunnen brengen voor onze democratie en economische zelfbestemming. Het is belangrijk dat het recent aangenomen intra-Belgische investerings screeningsmechanisme goed functioneert, dat de betrokken parlementen voldoende informatie krijgen voor een grondige evaluatie van dit mechanisme, en dat bedrijven voldoende zekerheid hebben over de gehanteerde principes en te volgen regels.

## Internationale solidariteit

Ontwikkelingssamenwerking is voor Groen een verhaal van internationale solidariteit. Het is een belangrijk instrument in onze strijd voor een rechtvaardige wereld. Investeren in duurzame ontwikkeling is niet alleen moreel een juiste keuze, maar ook een slimme beslissing. We hebben allemaal baat bij een rechtvaardige wereld voor mens en natuur.

Deze strijd voor een rechtvaardige wereld is meer dan actueel. De Covid-crisis sloeg des te zwaarder toe in lage inkomenslanden. Ook lijdt het Globale Zuiden heviger onder de gevolgen van de klimaatcrisis. Dat komt omdat deze landen kwetsbaar staan. Internationale solidariteit biedt een deel van het antwoord op deze problematiek. België heeft hier een verantwoordelijkheid op te nemen. Tegelijkertijd is internationale solidariteit ook belangrijk voor onze eigen positie. We zijn zelf beter af in een wereld met minder grote welvaarts- en welzijnsverschillen. Internationale samenwerking, in brede zin, is daarom essentieel.

Daarvoor zijn middelen nodig. Deze middelen schieten nu nog tekort, daarom is er op internationaal niveau afgesproken om 0.7% van het bruto nationaal inkomen te besteden aan officiële ontwikkelingshulp (ODA). Dit engagement dateert al van de jaren 1970. Ondertussen is deze norm vaak bevestigd, maar helaas nog onvoldoende geïmplementeerd.

Het Belgisch budget voor ontwikkelingssamenwerking steeg onder Vivaldi, voor het eerst na jarenlange besparingen onder de Zweedse regering. In 2022 zijn ook de wereldwijde ODA-cijfers gestegen van 0.31% naar 0.36% van het bni, oftewel een stijging van 13.6% in reële termen, in 2022. Deze stijging is echter vooral te wijten aan de steun aan Oekraïne. Middelen voor de menselijke gevolgen van deze oorlog zijn absoluut belangrijk, maar tegelijkertijd mogen we andere gebieden niet vergeten. Veel landen kampen met ernstige hongersnoden, die naar verwachting enkel zullen toenemen. De wereldwijde ODA mag dan wel gestegen zijn, de ODA voor Afrika daalde met 7%. En dat terwijl er geen sprake is van een afname van het aantal crises en conflicten op het continent.

Dit toont ook aan dat ontwikkelingssamenwerking nog te vaak een verhaal is van crisismanagement. Dat is deels nodig, maar het structureel garanderen van basisrechten als

gezondheidszorg, onderwijs en sociale bescherming zijn zeker zo belangrijk. Net als het recht om die basisrechten te kunnen claimen.

De Duurzame Ontwikkelingsdoeleinden (SDG's) zijn leidend voor ons beleid inzake internationale solidariteit, dat voor Groen zo veel mogelijk in internationaal (Europees en VN) verband moet worden georganiseerd. Deze doelstellingen pakken de grondoorzaken van conflicten aan.

Ontwikkelingsdoelen vereisen voldoende en een autonoom budget. Groen pleit ervoor om het budget van ontwikkelingssamenwerking te doen laten stijgen tot 0.7% van het BNI, conform de internationaal afgesproken norm, tegen ten laatste 2030. Er moet hiervoor een bindend en lineair groeipad worden uitgetekend. Transparantie over het budget is hierbij van cruciaal belang. De ODA-cijfers in België namen toe van 0.43% van het BNI naar 0.45% van het BNI in 2022, dat is voor ons onvoldoende.

De kosten voor de opvang voor vluchtelingen, studentenkosten, Covid vaccins en kwijtschelding van schulden mogen niet worden meegerekend in het budget van officiële ontwikkelingssamenwerking. Het is belangrijk dat er sprake is van een reële stijging van het budget voor ontwikkelingssamenwerking, dat als doel heeft een structurele bijdrage te leveren aan de strijd voor een rechtvaardige wereld.

Maar louter ODA middelen schieten tekort in de strijd voor rechtvaardigheid. We hebben daarom ook aandacht voor de kosten van grootschalige belastingontwijking in ontwikkelingslanden, waardoor zij tientallen miljarden mislopen. Ondanks de kleine stappen die vooruit gezet zijn met de globale taxdeal (pijler 1 en 2 van de OESO) stelden de onderhandelingen binnen het 'inclusief kader' van de OESO zowel als de uitkomsten van de globale taxdeal teleur op vlak van inclusiviteit en herverdeling naar lagere inkomenslanden. We pleiten daarom voor het instellen van een internationaal belastingverdrag en de oprichting van een inclusief belastingorgaan binnen de Verenigde Naties.

Bovendien zijn de gevolgen van de klimaatcrisis ongelijk verdeeld, daarom pleit Groen voor een stijging van onze bijdrage voor internationale klimaatfinanciering, rekening houdend met de internationale ontwikkelingen inzake een nieuwe en verhoogde doelstelling inzake klimaatfinanciering post 2025. Dit is additioneel aan de ODA. Om additionaliteit te garanderen, pleit Groen voor het herbestemmen van een significant deel van de inkomsten uit o.a. het emissiehandelssysteem (ETS) en het mechanisme voor koolstofgrenscorrectie (CBAM) voor de internationale klimaatfinanciering. We behouden de focus op klimaatadaptatie en ontwikkelen een ambitieuze visie inzake klimaatmainstreaming. In dit kader pleiten we voor een bijdrage aan 'loss and damage' projecten, en tot de werking en financiering van een loss and damage fonds op VN-niveau.

60% van de lage-inkomenslanden heeft een te hoge schuldenlast of een hoog risico daarop. Een recordcijfer. In 2022 gaf Ghana drie keer meer uit aan het afbetalen van schulden dan aan gezondheidszorg. Groen pleit voor een kwijtschelding van historische Belgische bilaterale schuldvorderingen aan ontwikkelingslanden, zonder dat de geannuleerde bedragen als overheidsontwikkelingshulp worden beschouwd. Daarnaast

moet België op internationaal niveau (Wereldbank, IMF en VN) pleiten voor bindende en structurele schuldverlichtingsmaatregelen, zonder voorwaarden. Hiervoor moet ook een VN raamwerk worden uitgewerkt. België moet hierin een voorbeeldrol opnemen, zoals ons land reeds eerder deed met de wetgeving op de aasgierfondsen. Groen pleit daarnaast gezien de huidige financieringsuitdagingen voor een herziening van de manier waarop de speciale trekkingsrechten (SDR's) van het IMF worden verdeeld, opdat bij een nieuwe toewijzing ze terecht komen bij lagere inkomenslanden die ze het meest nodig hebben. De structural adjustment programs (SAP's) van het IMF en de Wereldbank hebben aangetoond dat doorgedreven conditionaliteit zeer problematisch kan zijn voor de ontwikkeling van landen, dit moet in de toekomst absoluut vermeden worden.

Internationale solidariteit is ongebonden en moet uitgaan van vertrouwen, zonder uiteraard in te boeten op de controle op de besteding van de middelen. Zo krijgen organisaties de handen vrij om te doen waar ze goed in zijn: mensen helpen. Parallel hieraan moeten we bijkomend inzetten op anti-corruptiemaatregelen. Corruptie ondermijnt de democratie en de verwezenlijking van mensenrechten. Inspanningen inzake internationale solidariteit moeten daarom voorzien zijn van een sterk anticorruptieperspectief.

We moeten blijven beseffen dat de context van structurele ongelijkheid onvermijdelijk leidt tot asymmetrische relaties tussen het donorland en het ontwikkelingsland, waarbij het koloniaal verleden ook een belangrijke rol speelt. Daarom dienen we die structurele ongelijkheid actiever aan te pakken, op allerlei niveaus, zoals in de strijd tegen de klimaatcrisis en in ons wereldwijd productiesysteem. In het kader van internationale solidariteit pleit Groen voor gelijkwaardige partnerschappen.

Het vaak gehoorde recept om de 'financieringsgap' te dichten is het inzetten van ODA als katalysator voor private investeringen. Voorlopig blijft dit onder de verwachtingen en worden daarbij de risico's overgedragen van private naar publieke actoren, waardoor de kwetsbaarheid voor schuldopbouw verder toeneemt en private winsten voorrang krijgen op herverdelingsdoelstellingen. De Wereldbank is de grootste donor van ontwikkelingssamenwerking en wil de financieringskloof ook dichten met private middelen. De begunstigen van de fondsen hebben een te kleine stem binnen de organisatie. Groen pleit voor een democratisering van de Wereldbank, waarbij we een grotere stem geven aan degenen voor wie de financiering dient. Daarnaast pleit Groen bij private financieringsinstrumenten ervoor de nodige safeguards in te bouwen op vlak van mensenrechten, gendergelijkheid, waardig werk, fiscale transparantie en ecologische draagkracht (via zorgplicht) om negatieve impact en privatisering van publieke diensten te allen tijde te vermijden.

Voor België en Europa is het ook van belang dat landen in het Globale Zuiden geïntegreerd worden in de wereldeconomie, alle kansen krijgen, en verder ontwikkelen. Het uitblijven van vrede, veiligheid, democratie, respect voor de mensenrechten en politieke stabiliteit verhinderen dat arme landen hun volle potentieel ontwikkelen.

Ontwikkelingssamenwerking, waarvan de doelstelling onder meer de strijd tegen globale armoede en ongelijkheid is, mag niet afhankelijk zijn van samenwerking in het kader van terugkeerbeleid en grensbeheer. We moeten instrumentalisering van internationale

solidariteit actief vermijden. De toekenning van budgetten moet niet afhankelijk zijn van medewerking aan Europees of Belgisch migratiebeleid. Het parlement moet de onderhandelingen van terugkeerakkoorden hierin nauw opvolgen. Heroriëntatie van ontwikkelingssamenwerking moet een mogelijkheid zijn bij bilaterale partnerschappen, altijd conform het internationaal recht.

Beleidscoherentie is een rode draad in onze prioriteiten voor internationale solidariteit. Investeren in rechtvaardigheid moet samengaan met een eerlijke verdeling van nationale rijkdommen en eerlijke internationale handelsregels. De impact van andere beleidsdomeinen op de aanpak van ongelijkheid moet consequent opgevolgd worden in een horizontaal beleid.

Groen legt de nadruk op capaciteitsopbouw en de ondersteunende rol van internationale solidariteit, voornamelijk door het versterken van de civiele samenleving en de rechtsstaat ter plaatse. Politieke kaders opleggen is geen oplossing, ontwikkeling moet gedragen zijn door de lokale bevolking en steun krijgen van het maatschappelijk middenveld.

Groen wil de rol van het middenveld bij ons en in het Globale Zuiden versterken, een performante internationale solidariteit vereist namelijk sterke terreinspelers. Lokale NGO's zijn belangrijke actoren die overheden ter verantwoording kunnen roepen en de ontwikkelingen van nabij opvolgen. Daarom verdienen ze onze volledige ondersteuning. We vragen om in het kader van elk nieuw gouvernementeel samenwerkingsakkoord de dialoog met een partnerland aan te gaan over het belang van het maatschappelijk middenveld en civic space, altijd met respect voor hun veiligheid, autonomie en initiatiefrecht.

Groen erkent de expertise van het lokale middenveld en pleit voor hun participatie in de ontwikkeling en uitrol van beleid. Dit vereist een verschuiving van de macht in de klassieke donor-ontvanger relatie, zodoende maximaal te verzekeren dat partners echt ownership verwerven over processen en middelen.

Groen steunt een inclusieve, brede benadering van het betrekken van actoren. Onze samenwerking reikt verder dan de klassieke NGO's. We moeten ook kijken naar organisaties en bewegingen zoals jongerenbewegingen, vakbonden, lokale overheden, mensenrechtenverdedigers, sociale bewegingen, lgbtqi+ bewegingen en vrouwenbewegingen. Diversiteit is een troef, zij het dat focus en specialisatie in het voordeel spreekt van effectiviteit en efficiëntie.

We zoeken een evenwicht tussen lange termijn internationale solidariteit en humanitaire hulp. Internationale solidariteit mag niet louter crisismanagement zijn, maar moet ook ingezet worden voor structurele, duurzame ontwikkeling. Tegelijkertijd blijft er budget beschikbaar voor acute noden, zoals gezondheids crises en natuurrampen.

Nooit eerder waren er meer mensen op de vlucht voor oorlog, geweld en vervolging. Uit cijfers van het VN-Vluchtelingenagentschap UNHCR blijkt dat 70% van de wereldwijde vluchtelingen opgevangen wordt in de onmiddellijke regio van conflictgebieden, vaak in erbarmelijke omstandigheden en in een steeds vijandiger publiek en politiek klimaat. Als onderdeel van het streven om 0.7% van het BNI uit te geven aan het budget voor ODA,

maken we daarom extra middelen vrij voor een ambitieuze “bescherming in de regio” aanpak.

We dragen bij aan de verduurzaming van de landbouwsector door lokale boeren te steunen. We zetten maximaal in op voedselzekerheid en volgen de doelstelling van 15% voor landbouw en voedselzekerheid.

Psychosociale hulp wordt nog te vaak over het hoofd gezien in projecten rond internationale solidariteit. Groen pleit voor een versterking van de rol van psychosociale hulp in nationale en internationale projecten.

Gendergelijkheid staat centraal in internationale solidariteit, waarbij we ons inzetten voor een transversale aanpak (gendermainstreaming) en specifieke projecten en programma's. Dit engagement vertalen we ook naar budgetten en impactvolle acties. We wijzen 85% van de officiële Belgische ODA toe aan internationale initiatieven die ook oog hebben voor gendergelijkheid (OESO DAC- gendermarker 1) en 20% van de hulp aan specifieke projecten voor gendergelijkheid (gendermarker 2).

Wereldburgerschapseducatie draagt bij tot het halen van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDGs), het is een belangrijk instrument voor de versterking van internationale solidariteit. Groen pleit ervoor om wereldburgerschapseducatie verder te ondersteunen in België.

Wij willen de Belgische Investeringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden (BIO) hervormen. De focus moet liggen op een positieve ontwikkelingsimpact, waarbij de normen op het gebied van mensenrechten en milieubescherming versterkt moeten worden.

## **Gewapende conflicten en humanitaire crises**

Gewapende conflicten voorkomen kan door allerlei vormen van conflictpreventie in de ruime zin: ontwikkelingssamenwerking, klimaatbeleid, duurzame handel, aanpak straffeloosheid, wapenbeheersing, bemiddeling, versterking rechtstaat en bescherming mensenrechten. In het verleden is hierop bespaard, voor Groen is dat geen menselijke, slimme keuze. Daarvoor moet de internationale gemeenschap sneller reageren. België moet haar steentje bijdragen en verder investeren in crisispreventie en conflictbeheer. Deze engagementen moeten steviger verankerd worden in de verschillende relevante beleidsdomeinen. Vredeslogica moet rekening houden met de gevoeligheden van andere partijen, waarbij zoveel mogelijk ingezet moet worden op het creëren van vertrouwen en een inclusieve visie op veiligheid. Eigen veiligheid ten koste van de veiligheid van andere biedt geen duurzame vrede.

België nam in 2021 voor het eerst een nationale Veiligheidsstrategie aan. Daarin vermeldt België zijn ambities om haar capaciteiten op het vlak van crisisbeheer te versterken. Er wordt onder andere gekeken voor de oprichting van nieuwe platformen voor een kortere reactieketen en er is de algemene consensus om onze crisisbeheer organen (zoals de NVR,

SCIV en CCIV) te versterken. Groen is voorstander van een ambitieuze uitwerking van capaciteiten op het vlak van crisisbeheer.

Eén van de grote uitdagingen van de toekomst is het toenemend aantal natuurrampen. Groen wil ons B-Fast team opnieuw versterken met een search and rescue team. De expertise is nog steeds aanwezig in ons land en de internationale vraag hiernaar zal enkel toenemen.

In humanitaire conflicten moeten we telkens pleiten voor een snelle instelling van gerichte sancties, waarbij het regime geraakt moet worden en de lokale bevolking gespaard moet blijven. Sancties mogen niet de internationale humanitaire bijstand aan getroffen bevolkingen in het gedrang brengen. Er moet bovendien sterkere mechanismes ontwikkeld worden voor de navolging van sancties.

De klimaatcrisis is een ook veiligheidscrisis. Daarom moet klimaatbeleid een centraal onderdeel worden van het mondiale buitenlands- veiligheids- en ontwikkelingsbeleid. Het is heel duidelijk dat de gevolgen van de klimaatcrisis op onze omgeving, mensen en wereldorde van catastrofale omvang gaan zijn, we spreken daarom over klimaatveiligheid. Bovendien zijn de gevolgen ongelijk verdeeld, waarbij vooral het Globale Zuiden te lijden krijgt onder de gevolgen van de klimaatcrisis. De risico's zijn dus gekend, in tegenstelling tot andere grote wereldwijde verstoringen uit het verleden. Technologische ontwikkelingen hebben ons in staat gebracht om te anticiperen op complexe risico's door klimaat voorspellingsmodellen. Vanuit deze vaststelling moeten we inzetten op Responsibility to Prepare and Prevent (R2P2), een raamwerk voor het beheersen van klimaatrisico's dat uitgaat van het preventief inschatten van risico's en samenwerken in internationaal verband, ontwikkeld door het Center voor Climate and Security. De internationale gemeenschap is gezamenlijk verantwoordelijk voor het beschermen van onschuldige burgers, ook in de klimaatcrisis.

## **Enkele specifieke regio's**

### **RUSLANDSTRATEGIE**

De relaties met Rusland bevinden zich op een dieptepunt door de Russische invasie in Oekraïne. We blijven deze Russische agressie tegenover Oekraïne streng veroordelen, gekoppeld aan concrete, doeltreffende sancties. In Europees verband moeten we adequaat blijven reageren op de Russische agressie, oorlogsmisdaden en mensenrechtenschendingen.

Streng, doeltreffende maatregelen zijn essentieel om de daad bij het woord te voegen. Groen pleit voor bijkomende sancties ten aanzien van de Russische machtshebbers, oligarchen en bedrijven die de Russische agressie tegen Oekraïne financieren. De krachtdadige Europese sancties tegen Rusland moeten verdergezet worden en kunnen dienen als blauwdruk voor andere conflicten waar mensenrechten op flagrante wijze worden geschonden.

Tegelijkertijd mogen we niet alle kanalen voor dialoog bevroren, zeker niet met de Russische bevolking. De deur voor dialoog moet altijd open blijven, want deze oorlog kan je niet oplossen met enkel militaire middelen. We moeten initiatieven zoals uitwisselingen en studievisa versterken. Daarnaast blijven we in het algemeen open staan voor diplomatieke onderhandelingen, waarbij we het internationaal recht, het oorlogsrecht en de mensenrechten als centraal uitgangspunt behouden. Er moet dringend een diplomatieke oplossing komen voor de oorlog in Oekraïne.

Krachtens het internationaal recht moeten we aandringen op het ter verantwoording roepen van alle plegers van misdaden. Groen pleit voor concrete stappen ter verdediging van het recht van slachtoffers op waarheid, gerechtigheid en genoegdoening. Daarvoor moet België financiële en politieke steun voor het Internationaal Strafhof (ICC) verzekeren. De EU en de lidstaten moeten hun steun aan het Hof opvoeren, gelet op de reeds overbelaste middelen van het Hof.

### **MIDDEN-OOSTEN**

Het Midden-Oosten blijft geconfronteerd worden met actieve conflicten in verschillende regio's, waardoor een hoog aantal mensen op de vlucht is. Mensenrechtenschendingen zijn hier helaas geen uitzondering. Daarom moeten we blijven inzetten op initiatieven ter bevordering van vrede en mensenrechten in het Midden-Oosten.

We pleiten voor een ambitieuze Belgische Midden-Oostenstrategie, met een focus op een kwaliteitsvolle bescherming van mensen op de vlucht in de regio's rondom conflictgebieden, de strijd tegen straffeloosheid, en de instelling en naleving van een wapenembargo tegen autoritaire regimes in de regio die op systematische wijze het internationaal recht schenden. In onze diplomatie moeten we aandachtig blijven op de ontwikkelingen in de regio, we gebruiken hefboomen in ons buitenlandbeleid om aandacht te blijven vragen voor mensenrechten.

Om duurzame oplossingen te bekomen, dienen we de 'triple nexus' verder te implementeren. Deze benadering gaat uit van humanitaire hulp, ontwikkeling en vrede. Hierbij is het essentieel om lokale actoren, zoals door vluchtelingen geleide organisaties en vluchtelingen zelf, actief te betrekken.

### **ISRAËL – PALESTINA**

De situatie in Israël en de Palestijnse gebieden is onhoudbaar en leidt regelmatig tot geweldsuitbarstingen, waarbij onschuldige burgers het slachtoffer zijn. België en de EU moeten zich actief inzetten om te komen tot een rechtvaardige, duurzame oplossing.

Op 7 oktober 2023 viel terroristische organisatie Hamas op gruwelijke wijze Israël aan. Er is geen enkel excuus voor deze terreur, die we ten strengste veroordelen. Hamas vormt een existentiële veiligheids crisis voor Israël. In de weken na de aanval van Hamas heeft Israël echter volledig disproportioneel teruggeslagen, waarbij geen onderscheid werd gemaakt tussen Hamas strijders en Palestijnse burgers. De dodelijke

gevolgen van de Israëlische militaire aanvallen op Gaza zijn gruwelijk en zullen nog voor jaren een ongeziene negatieve impact hebben op de onschuldige Palestijnse bevolking. Israël mag niet ongestraft blijven en moet verantwoordelijk worden gesteld voor gepleegde oorlogsmisdaden, waarbij duidelijk sprake is van etnische zuivering en een risico op genocide.

Er is een lopend onderzoek gaande bij het Internationaal Strafhof over oorlogsmisdaden gepleegd in zowel Israël als Gaza. Groen pleit ervoor om dit onderzoek prioritair te behandelen, zodoende Israël ter verantwoording te roepen. Hiervoor zijn bijkomende middelen nodig.

Er moet een sterke veroordeling komen van de illegale Israëlische annexatie. De bezetting blijft uitbreiden, waarbij Palestijnse families uit hun huizen verdreven worden. Daarmee schendt Israël het internationaal recht op flagrante wijze, waarbij sprake is van misdaad tegen de mensheid door een apartheidsbeleid van Israël tegen de Palestijnen. België en de internationale gemeenschap moeten deze annexatie en apartheid benoemen en veroordelen. België moet in VN-kader ook pleiten voor de onmiddellijke opheffing van de blokkade van de Gaza.

Louter politieke veroordelingen zijn echter onvoldoende. De straffeloosheid moet stoppen. Groen wil doeltreffende, strenge sancties tegen Israël. Concreet kan dit gaan over gerichte sancties aan Israëlische bewindslieden en gewelddadige kolonisten. Belangrijk is ook de inzet van economische sancties.

Daarnaast zou het verboden moeten zijn om producten te verhandelen die manifeste inbreuken op het internationaal recht en mensenrechtenschendingen in stand houden of financieren. Groen pleit daarom voor een verbod op de invoer van producten uit illegale nederzettingen in bezette gebieden wereldwijd. We streven voor een Europees kader, maar wachten niet af en voeren zo snel mogelijk een nationaal verbod in.

Een duurzaam antwoord voor het conflict is enkel mogelijk als de Palestijnse Staat erkend wordt, een tweestatenoplossing. België moet daarom de Palestijnse Staat erkennen en bij bondgenoten actief pleiten om zich achter deze positie te scharen. Belangrijk voor vredesonderhandelingen is dat de talloze vredes- en mensenrechtenorganisaties in Palestina en Israël worden gehoord. We moeten hen actief steunen. De internationale gemeenschap moet bovendien actief de Palestijnse Autoriteit ondersteunen en ter verantwoording roepen inzake democratisering en de bevordering van mensenrechten.

We ijveren voor de opschorting van Associatieakkoord tussen de EU en Israël, zolang Israël internationale mensenrechtenstandaarden niet naleeft. In het bijzonder heeft dit betrekking op artikel 2 inzake de eerbiediging van de democratische beginselen en de fundamentele mensenrechten en artikel 83 betreffende de regel van oorsprong.

## **IRAN**

In het kader van de strijd tegen straffeloosheid, kan een versterking van het Belgisch en Europees beleid ten aanzien van Iran absoluut niet uitblijven. De Iraanse

autoriteiten voeren een actief repressiebeleid waarbij de mensenrechtensituatie steeds verder achteruit gaat. Massale gedwongen verdwijningen, foltering en de doodstraf worden ingezet als instrumenten van politieke onderdrukking. België en Europa mogen hier niet van wegkijken en de Iraanse autoriteiten die internationale misdrijven begaan ter verantwoording roepen.

Vrouwen- en meisjesrechten staan bovendien zwaar onder druk in Iran, met een grootschalige inzet van de zedenpolitie. Het Iraanse regime treedt steeds harder op tegen vrouwen en meisjes die zich verzetten tegen dergelijke onderdrukkende wetten en praktijken. De internationale gemeenschap moet dit veroordelen en hieraan concrete maatregelen koppelen, zodoende er alles aan doen om vrouwen en meisjes te steunen.

### **CENTRAAL AFRIKA**

Oost-Congo wordt al decennialang geteisterd door extreem geweld, met vele burgerslachtoffers tot gevolg en massale groepen mensen die gedwongen zijn te vluchten. Ook in Kwamouth, op enkele kilometers van hoofdstad Kinshasa, vinden sinds een jaar hevige gevechten plaats tussen gemeenschappen die zijn uitgemond in een humanitaire crisis. Deze conflicten kaderen zich in een bredere realiteit van instabiliteit in Centraal Afrika. België moet zich actief inzetten voor het bereiken van duurzame oplossingen in Centraal Afrika. We kunnen hier zowel bilateraal als multilateraal, vanuit VN- en EU-niveau, investeren.

Duurzame oplossingen krijgen vorm door regionale vredesonderhandelingen. Hierbij is belangrijk dat dit een inclusief dialoog is, waarbij middenveldactoren, vrouwenrechtenorganisaties en vrouwen actief betrokken worden. België moet proactief inclusieve regionale vredesonderhandelingen steunen. Hierbij moet continue rekening gehouden worden met de context van lokale dynamieken. Een duurzame vredesoplossing kan je niet opleggen, maar moet gedragen zijn door de verschillende partijen.

Mensenrechtenschendingen in de regio mogen niet ongestraft blijven. We pleiten voor de erkenning van de ernstige misdaden in de Democratische Republiek Congo van 1993-2003 die zijn vastgesteld in het VN "mapping rapport" en ondersteunen de aanbevelingen van dit onafhankelijk rapport zoals de oprichting van een internationaal straftribunaal en een nieuwe waarheids- en verzoeningscommissie. Ook voor ernstige mensenrechtenschendingen en oorlogsmisdaden na 2003 moet België ijveren voor verder internationaal onderzoek. België moet duidelijk en publiekelijk actoren veroordelen die steun bieden aan de gewapende groeperingen in Oost-Congo, en op Europees niveau pleiten voor gerichte sancties ten aanzien van individuen. In dit licht wijzen we ook op de zeer negatieve rol en grote verantwoordelijkheid van het Rwandese Kagame-regime in de Oost-Congolese crisis.

De onrechtvaardige handel in mineralen, waarbij kinderarbeid nog steeds voorkomt, is één van de grondoorzaken van de onveiligheid in de regio. België mag dit niet langer

mee in stand houden en moet de Europese conflictmineralenwetgeving respecteren en uitbreiden,

### **SAHEL REGIO**

In de Sahel regio ontwikkelt zich de snelst groeiende crisis ter wereld, waarbij miljoenen mensen op de vlucht slaan in kwetsbare gebieden die geteisterd worden door armoede en conflict. Er is sprake van ongebreidelde corruptie, inspanningen in de regio van onze kant moeten daarom altijd gekoppeld worden aan bevorderingen op het vlak van democratie en mensenrechten.

Er is een stijging van het aantal militaire staatsgrepen in Afrika, zo ook in de Sahel regio, waarbij in 2023 ook Niger in handen is gevallen van een militaire junta. De internationale gemeenschap moet dit blijven veroordelen. Het is tegelijkertijd belangrijk om de grondoorzaken van dergelijke coups actief aan te pakken. Daarbij is het essentieel om te kijken naar de postkoloniale relaties en de impact van buitenlandse beïnvloeding, waarbij analisten terecht wijzen op het groeiende anti-EU sentiment op het continent.

De Sahel regio wordt getroffen door een reeks veiligheids-, politieke- en ontwikkelingsproblematieken. Deze complexiteit van grondoorzaken vereist een aanpak die het militaire overstijgt. We moeten daarom kritisch kijken naar militaire interventies op het continent.

### **CHINASTRATEGIE**

China is een economische en politieke wereldmacht. Diplomatieke relaties met het regime zijn belangrijk om escalatie te voorkomen. Tegelijkertijd zetten we maximaal in op het veroordelen van mensenrechtenschendingen. Het autoritair regime van de Chinese Communistische Partij onderdrukt miljoenen minderheden in eigen land, waaronder de Oeigoerse gemeenschap. Ook in Tibet voert China een agressief assimilatiebeleid waarbij de mensenrechten van het Tibetaanse volk continue geschonden worden.

De verbetering van de algehele mensenrechtensituatie moet daarom de maatstaf zijn voor alle betrekkingen met China. Onder druk van de Ecolo-Groen fractie heeft België met de Vivaldi regering als één van de eerste landen wereldwijd de genocide op de Oeigoeren erkend. België moet de genocide op de Oeigoeren blijven veroordelen en andere landen aansporen om de erkenning uit te spreken.

China gaat ook telkens meer de confrontatie in de regio, waaronder met Taiwan. De internationale gemeenschap vreest zelfs voor een militaire invasie. België moet de Chinese agressie ten aanzien van Taiwan blijven veroordelen. De Chinese autoriteiten voeren een intimidatiestrategie uit naar landen die zich verzetten tegen hun ondemocratisch expansiebeleid en repressie. Wij laten ons hier niet door doen en blijven consequent democratische waarden verdedigen.

De realiteit is dat de Europese Unie in zekere mate afhankelijk is van China, zoals op vlak van energie. We mogen ons niet klem laten zetten door China. Het Belgisch en Europees beleid ten aanzien van China dient aangescherpt worden. Concreet moet dit gaan over bijkomende maatregelen om onze vitale infrastructuur te beschermen, economische relaties beter te kaderen en meer aandacht te geven aan de slechte mensenrechtensituatie in China, waaronder ook de bescherming van mensenrechtenverdedigers die telkens meer onder druk komen te staan door intensieve surveillance.

Eén van de andere gevoelige sectoren waarin we nauw samenwerken met China heeft betrekking op de technologische infrastructuur, artificiële intelligentie en cyberspace. Europa moet haar capaciteiten op dit vlak verder uitbouwen en waken over onze data en privacy-standaarden.

### **TRANS-ATLANTISCHE VERHOUDINGEN**

De oorlog in Oekraïne heeft wederom aangetoond dat Europa voor haar militaire veiligheid sterk afhankelijk is van de Verenigde Staten. De Amerikaanse wapensteun aan Oekraïne is cruciaal geweest voor de verdediging van het land. Deze afhankelijkheid is riskant, want de Verenigde Staten zijn niet altijd een voorspelbare partner.

Daarom pleit Groen voor voldoende open strategische autonomie vanuit de Europese Unie. We zullen altijd in zekere mate afhankelijkheidsrelaties hebben met grootmachten en regio's, maar het is belangrijk om zelf voldoende slagkracht te hebben. Dit bereiken we door mede te investeren in ons buitenlandbeleid, waaronder ook diplomatie en defensie.

Het trans-Atlantisch partnerschap is een belangrijke pijler van het Belgisch buitenlandbeleid. Tegelijkertijd moeten we deze samenwerking vernieuwen, waarbij de samenwerking in Europese termen kaderen en ons enten op duidelijk gemeenschappelijke waarden. We laten de Verenigde Staten niet los, maar we moeten meer ons eigen weg uittekenen. De Verenigde Staten zijn in het verleden een onvoorspelbare partner gebleken, minder gericht op Europa en meer naar binnen gekeerd.